

בדין המים שבברוקלין

מאתי הק' ח.י. הלבפשטאם פק"ק בארא פארק

הלום ראיתי זה חדש קונט' תשובה הלכה למעשה בדין המים שבברוקלין, מעשה ידי הרה"ג צנא מלא ספרא וכו' וכו' בעמח"ס וראש כולל דפה שכונת בארא פארק המעטירה ה"ה מהר"י רייטפארט שליט"א. והגם כי עפר אני תחת כפות רגליו, שבכח סברתו ופולפולו פליג על דברי ראשונים ואחרונים זיע"א, כדברי האיסור והיתר הארוך המיוחס להקו"ט רבינו יונה גירונדי בן אהותו דהרמב"ן זיע"א, זקני הקו"ט מצאנז בעל הדברי חיים זיע"א, והקו"ט מהר"ם שיק זיע"א (ראה בהקונט' ס"ה), והגם שכבר נדפסו הערות והשגות על הקונט' להוכיח טיב היסודות שעליו הוטבעו אדניו, מכל מקום לא אמנע עצמי עכ"פ בקצירת האומר מלהעלות כמה בירורים בהסוגיא, כי אין נושאים פנים בתורה, תורת אמת.

המציאות באופן עשיית הרעזערוואר"ס

ובהא דיש בו נביעות

ועל כן השרצים שבו אסורים

ואפתח בבירור המציאות, כמ"ש הרה"ג הנ"ל במכתב הפסק דין שבתחילת הקונט', שכתבו "אחר בירור המציאות מהממונים על המים במדינת ובעיר ניו-יארק".

דהנה בס"ג כתב הרה"ג וז"ל: הנה המים שלפניו זוחלין ממאגר המים ("רעזערוואר"), והממונים של מחלקת המים שע"י משרד הבריאות דמדינת ועיר ניו-יארק אמרו וכתבו לי שמאגר המים (ה"רעזערוואר") הוא כמו דוד גדול שאינו נובע, ועומד במקום אחד, והמים הנאגרים ונאספים בו הם ממי הגשמים, ואין למאגר המים שום שייכות לנהרות, והוא מתמלא רק ממי גשמים או מים של שלגים (ראה בנספח). עכ"ל דהרה"ג מחבר הקונט'.

ובהנספחים להקונט' יראה המעיין רק ב' מכתבים ממחלקת המים להג' רייטפארט, והנוגע לעניינו הוא המכתב הא' (כי המכתב הב' שנכתב ט"ו אלול השתא, כל תוכנו הוא שהשרצים מסוג המדובר, "קאפיפאדס", חיותם רק במים, ומחוץ למים אינם יכולים לחיות. ולא זכיתי להבין מה צורך ראה הרה"ג בפרסום המכתב הזה, ומאי נפק"מ לכל הדיון, וכי לצד האיסור או ההיתר נאמרה סברא אחרת?).

והמכתב הא', נכתב ביום ט' אלול השתא, תוכנו, ששולח דו"ח השנתי על טיב המים, ובו בדף 3 שהמים לאיזור ברוקלין מקבלים מהרעזערוואר"ס דהרי

הקטסקי"ל, והרעזערוואר"ס האלו מתמלאים ע"י מי גשמים והפשרת שלגים של איזור הרי הקטסקי"ל ואין מקום כניסה של נהר. ע"כ. והנה על יסוד דברים אלו רצה הרה"ג להתיר שרצי המים בתואנה שהרעזערווא"ר דינו כדין מים שבבור, ועל זה תמה תמה אקרא:
הרי המציאות אודות הרעזערווא"ר כבר כתב הרה"ג וכו' מהר"י ביסטריצקי שליט"א דומ"צ דפה במאמרו החשוב הנדפס באור ישראל, והנני בזה להעתיק מדבריו בס"ה, וז"ל:

עצם עשיית רעזערווא"ר הוא ע"י העמדת חומה המכונה dam שמעכב מי נהרות מלהמשיך (ורק בחלק מהמים נותנים להם דרך להמשיך בדרכו לשפוך לנהר אחר, ולמשל בדעלעווע"ר סיסטע"ם יש הסכם בין נוא יארק לפענסעלוועניא שנוא יארק יתן לכמות גדול של המים לשפוך לנהר דעלעווע"ר) ואף שאומרים שמקור הגדול של המים הם מי גשמים ושלגים, לכאורה שייך כאן נהר מכיפיה מיברך. ועיין כנפי יונה שאם מקור המים הוא מנהר יש לחשוש שנולד השרץ בנהר.
כפי עדותם של שרי העיר הממונים על המים, יש מעיינות טבעיים בשטח הרעזערווא"ר וגם בהנהרות, וגם יש מעיינות שחפרו האנשים שגרו בשטח הרעזערווא"ר לפני שייחדו מקום זה לרעזערווא"ר. עכ"ל דמהר"י ביסטריצקי שליט"א.

ובטוחני שאם היה הרה"ג בעל הקונט' הנ"ל מתדבר עם המומחים לדבר היה מגלה שכל זה מפורש במכתב דשרי העיר, ובזה הנני לכתוב תוכן מהנכתב בר"ח סיון השתא אל מהר"י ביסטריצקי שליט"א (ע"פ קאפי שקבלתי ממנו), וז"ל:
על השאלה האם יש באר או מעין ברעזערווא"ר, בנהר דעלווע"ר, ומהו המקור של המים ברעזערווא"ר? התשובה, ישנם בארות טבעיים ומעיינות בתוך הרעזערווא"ר והנהרות, מפני שהם נוצרים טבעי, אבל בארות שנעשו בידי אדם נמצאים בחלק מהרעזערווא"ר מכיון שהרעזערווא"ר נבנו במקור על אדמה שנעבדה בידי אדם. רוב האדמה שהגיעה להעיר הכיל מקומות של חוות שעבדו האדמה. בנוסף הרבה ערים ועיירות עברו מקום בצו העיר כדי לפתח את הרעזערווא"ר. המקור של המים בתוך הרעזערווא"ר הוא מי גשם והפשרת שלגים. ע"כ.

הרי הדברים ברורים שבהרעזערווא"ר יש מעיינות, וזהו ממש כדברי זקני הקו"ט מצאנז בעל הדברי חיים זיע"א דכל מקום שמי הנהר שורה מתהווה שם נביעות, ועל כן ברור ומוכרח דהשרצים דהרעזערווא"ר דכאן יש דין של שרצים שאסרתם תורה, וכל מי שמתירם על סמך שלדעתו דינים כשרצים שבבורות, בודאי איעל כרחק שמדבר על שרצים ומים אחרים, שבזה יפה סברתו ופולולו, אך לא במים המגיעים לברוקלין שמקורם בהרעזערווא"ר שיש בו נביעות!

דעת הקו"ט אדמו"ר מליבאוויץ בעצ"צ זיע"א

והנה בס"ז דהקונט' כתב הרה"ג המחבר וז"ל: וכן מצאתי סברא זו בשו"ת צמח צדק ביו"ד סי' ס"ב (בנידון מים זכים ונמצא לפעמים בהמים השאובים בדלי אחת או שתיים אחר השקפה כמין תולעים או זבובים קטנים מאד משייטים אנה ואנה מלמטה למעלה בתוך המים הנ"ל אפילו אחר הזינון אפילו על מטלית עבה לא להועיל), שכתב שם (בחצע"ג) וז"ל: וחכם אחד דעתו אפילו בלא סינון להשתמש לכתחלה מטעם שנולד האיסור בתערובות, ולא נוחה בזה דעתי השפל, כי אפשר הם נולדים מהקרקע של הנהר או מאויר בא להמים, וקשה להתיר מספק דרבנן, שברי' לא בטלה, כי הוא פסיק רישוי וכו', עכ"ל עיי"ש. ומ"מ הרי מבואר דעתו דאם נולדו בודאי מן המים מותרים הם. עכ"ל הרה"ג מחבר הקונט'.

גם בהתוכן להקונט' כתב כזה וז"ל: יביא סברא משו"ת אדמו"ר הצמח-צדק, דאם נולדו בודאי מן המים מותרין. עכ"ל התוכן להקונט'.

ותמה תמה אקרא, הרי מה שהביא בשו"ת הנ"ל בחצע"ג אינו להקו"ט אדמו"ר מליבאוויץ בעצ"צ זיע"א, אלא הוא נוסח השאלה שקיבל מהכותב אליו מסקווירא (הפותח השאלה בלשון: "בפה עיר סקווירא"), והוא הכותב החצע"ג והדחי', ואח"כ נכתב שם "ע"כ השאלה", ורק לאח"ז מתחיל התשובה דאדמו"ר בעצ"צ, שכתב בקיצור וז"ל: נראה הבריות ותולעים שנמצא בנהר ודאי אסורים לדברי הכל עכ"ל. ועוד ראה להלן על פסק בעהצ"צ זיע"א שהוא שונה ממ"ש אליו הכותב מסקווירא (דהכותב מסקווירא כתב שאפילו בסינון במטלית עבה לא יועיל, וכתב אדמו"ר בעצ"צ שבבד עב ודאי יועיל, עיי"ש), ואינו מתעכב לענין החצע"ג שכתב השואל מסקווירא (וראה בהמפתחות שנוספו מהמוציאים לאור כשדפסו השו"ת צ"צ שניכר שלא סיים התשובה).

וביותר אתמה על שכתב הרה"ג בקונט' הנ"ל ס"ט, דלאחר שהביא דברי הקו"ט הרב בעל התניא זיע"א שהחמיר מאד בהא דאין יבש בטל בלח (היינו כהמציאות בנידון דידן דהשרצים בהמים יש להם דין יבש בלח דאין נבללין זה בזה ולהנ"ל אינם מתבטלים) הביא דברי נכדו אדמו"ר מליבאוויץ בעהצ"צ זיע"א בס' ע', שכתב שדברי זקנו הוא חומרה גדולה, ולאח"ז כותב הרה"ג בהקונט' שלו המסקנא וז"ל: וכיון שכן, בנידון דידן שאי אפשר לברר כל הבריות כולם מפני הדקות שלהם, אין צריך לסנן כלל. ואף אם נאמר שאפשר לסנן כולם בבגד עב (אף ששמעתי דגם זה אי אפשר, דיש מהם בריות דקים מאוד שהם ממש כמים מצד קטנותם), אעפ"כ בנדו"ד אין צריך, עכ"ל עיי"ש.

והפלא הגדול, דהקו"ט בעצ"צ מליבאוויץ זיע"א ברור מילולו בס' ע' ס"ה דהשגתו על חומרת זקנו הקו"ט הרב בעל התניא זיע"א היא רק היכי שאי אפשר

לסנן, ובלשונו הק': ולענ"ד נ' כמה ראיות דהדבר מתבטל אפילו אם ניכר קצת כל שאי אפשר לבררו או אפילו רק טורח גדול. עכל"ק.

וכפל הדבר בהקיצור לס"ה וזלה"ק: שעכ"פ אין להחמיר היכא שא"א כלל לברר האיסור מההיתר אף כשע"י טורח אפשר להכיר מקצת דמקצת מן האיסור. אבל א"א לברור ולהסיר כולו י"ל דבטל. עכל"ק.

והדברים פשוטים וברורים לכל בר בי רב דלא התיר הצ"צ אלא כשאי אפשר לברר, או שהבירור הוא בטורח גדול, אבל בנידון דידן שבקל אפשר לברר, היינו לסנן המים, ולהוציא כל השרצים עד דלא נותר אחד, בזה לא התיר כלל, אלא דעתו הק' כדעת זקנו הקו"ט הרב בעל התניא זיע"א דיש להחמיר (והשמועה דשמע הרה"ג בעל הקונט' שאי אפשר לסנן, הרי זה נגד המציאות, דעשרות דומ"צ ומאות ואלפים יר"ש בדקו המים ומצאו שאפשר לסנן).

ובשום אופן אין לומר שלסנן המים בימינו נקרא טורח גדול, דהגע עצמך, שבסי"ב פסק הצ"צ ברור אודות תולעים הקטנים שבמים וזלה"ק: י"ל להתנהג כמ"ש הבל"י סי' פ"ד סק"ה בענין חומץ שגם אחר הסינון נמצאים התולעים פסק לבשל החומץ תחלה ואח"כ לסנן החומץ דרך בגד עב וכמ"כ אפשר לסנן בלא בישול דרך בגד עב של גיוואנט עב דאז ודאי א"א שיצאו התולעים דרך הבגד. עכל"ק.

הרי ברור מילולו דגם אם המציאות הי' דלא די בסינון לבד אלא מהצורך גם להרוג התולעים ע"י בישול, אזי פוסק דיש להתנהג כמ"ש הבית לחם יהודה שיש לבשל ואח"כ לסנן! אלא שבהמציאות דהמים כתב שאפשר (מצד המציאות) גם בלא בישול רק די בסינון דרך בגד עב שמועיל (וזה דלא כמ"ש השואל מסקווירא שכתב שזה לא יועיל וכנ"ל).

וכל זה בימיהם, שהיו שואבים המים מהנהר, והי' נצרך להם ליקח בגד עב של גיוואנט עב ולשפוך ולסנן מכלי לכלי, שלזה אולי הי' מקום בעינינו לקרוא טרחא מרובה, אלא דחזינן דהצריך הצ"צ סינון בזה, מבלי להתיר בתואנה שזהו טורח גדול לסנן. הרי שדעת ק' דסינון המים אינו טורח גדול (והמקרים דטורח גדול שכתב בסי' ע' אינו במים שאפשר לסנן, אלא ע"ד הקרוט שהתיר שם כשנודע שיש בו תולעים דקים מאד כמראה הקרוט ממש).

ועל אחת כמה וכמה בימינו, שנעשה השימוש במים כבני מלכים, מסוככים הידית דהברזא והמים זורמים מאליהם דרך פילטע"ר (שגם מועיל לנקיון המים ובריאות הגוף), שאין בזה טורח כלל ובטח שאינו בשיווי לטורח שבימיהם.

והנה בכל הנ"ל נתתי קנצי למילין, כי ראיתי שכבר התפרסמו השגות והערות רבות על הקונט' דהרה"ג הנ"ל ואין טעם לחזור ולמנותן כולן. ואך זאת לא אמנע מלהעתיק את הנמצא בהספר החשוב שדי חמד, בפאת השדה כללים מערכת הבי"ת סימן כ בסופו, בהא דכתב הכרתי ופלתי בדין תולעים שבפירות שבתלוש לא חשיב ברי' שאינם אסורים מתחילת ברייתן קודם שפירשו, שהעיד בזה הגאון מוהר"ר

יצחק שלמה יואל זיע"א אבד"ק ראוונא וז"ל: והנה אספרה כמו מה ששמעתי מפה קדוש מורי הרב הקדוש מוהר"ר הלל ז"ל מפארעץ שהיה תלמיד מובהק דהרה"ג הקדוש מוהרמ"ם ז"ל מליבאוויץ בעל הצמח צדק (בעוד היה הרב ר"ה אב"ד דבאברויסק) ואמר בשם הצמח צדק הנ"ל ששמע מזקנו (בעל שלחן ערוך הר"ז) ששמע ממורו הרה"ק מוהרר"ד מ"מ דמעזעריץ גדול שאמר לתלמידיו שהכרתי ופלתי לימד זכות על בני ישראל בדבר התולעים הנ"ל וכיון אל האמת עכ"ד ועל כן יותר הקיל הצמח צדק ותלמידו הרר"ה הנ"ל בספק תולע הנ"ל מבספק חדש בזמן הזה (ואין כאן מקום להאריך בגופא דעובדא) וכשאני לעצמי תמהתי על זה באשר נראה לי דברי הכרתי ופלתי מופרכים כנ"ל אבל אמרתי לקיים דברי חכמים, עכ"ל עיי"ש.

ודעת לנבון נקל דהחשיבות דלימוד זכות על בני ישראל כה גדול, שבזה זכה הכרתי ופלתי לכוון אל האמת, היינו שחיפש ומצא האמת היא דתולעים שבפירות שבתלוש לא חשיב בריה מפני שאינם אסורים מתחלת ברייתם קודם שפירשו. וגם הקו"ט בעהצ"צ מליבאוויץ ותלמידו הרר"ה מפארעץ זיע"א הקילו דוקא בספק תולע, אך לא בתולע ודאי. ובנוגע לעניננו אדרבא ידועים דברי הפלתי בסי' פד סק"ה שהחמיר אודות תולע שבפרי שמתחילה מתהווה בתכלית הקטנות עד ממש אין עין שולט בו ואח"כ מתרבה ומתגדל, ומבואר מדברי הפלתי שאף בזמן שאין העין שולט בו כבר חל איסור, וכמ"ש בזה הרה"ג מהר"י ביסטריצקי שליט"א בתחילת מאמרו הנ"ל באור ישראל, וכתב הרה"ג דיש לעיין בדעת הפלתי לגבי תולעים שאין העין שולט בהם גם כשיוגדלו. אמנם בנידון דידן אין נצרך לכל זה, דהרי השרצים שבמים גדולים באופן שבחיותם ניכרים הם לעין אף ממרחק, שנראים בבירור משייטים אנה ואנה מלמטה למעלה בתוך המים, וגם כשמתו (לאחר שנתנו במים הקלארי"ן) הרי נראים לעין בריאה גם בלי זכוכית המגדיל ובלי מייקראסקא"פ, אלא שרוב האנשים חושבי בתחילה שאלו הנקודות הנראים במים (כאן בעירנו בארא פארק יש בדרך כלל כשתיים שלוש נקודות בכל כוס) הם לכלוך ואבק, ופשוט הדבר, שהרי כבר מתו השרצים ואינם יכולים לשייט, ולא עלה בדעת לחשוב שאלו הנקודות שרצים הם. והבירור שנעשה במייקראסק"פ כשמשימים בו אלו הנקודות, שאז נראה השרץ בכרור בידיו ורגליו ומחושיו וזנבו, הנה בירור זה הוא רק להעיד לנו האמת שהנקודה הנראית אינה לכלוך ואבק כי אם שרץ, ושרץ זה בחיותו נראה לעין משייט אנה ואנה, והוא מהשרצים שאסרתם תורה (וכמובן גם משו"ת צ"צ סי' ס"ב הנ"ל שלא התחיל בחקירה האם נראים אברי השרץ לעין הרואים, ובפרט שהשואל כתב שהם קטנים במאד עד שכתב שאפילו במטלית עבה לא הועיל הסינון, אלא עצם העובדה שבחיותם הם נראים משייטים אנה ואנה מלמטה למעלה בתוך המים די בכך שפסק הקו"ט בעהצ"צ זיע"א שהם אסורים לדברי הכל ומוכרחים לסנן המים).

נמצא שנתנית הקלארי"ן במים הוא הגורם שלא יכירו בהשרצים כיון דהקלארי"ן ממיתם ואינם ניכרים ברחישתן, אך בודאי שבממיתם לא נעשו מותרין. ועוד רעת הקלארי"ן בכך שמשמר גופן דהשרצים שלא יפסדו ולכן רבים מהם נמצאים באופן דבריה שלימה. וכל זה דלא כהסברא שהקלארי"ן גורם להם להפסד, כי סברא זו היא היפך המציאות (ודאתינן להכי אימא, דמה שהאריך הרה"ג הנ"ל בהקונט' ס"י אודות אכילת הדבש שבו רגלי דבורים דכעצמות דמו, ומסקנתו דאין צריך לסנן דהיתר הוא, אשתמיטתיה דאפ"ה נהגו יר"ש סינון גם בזה, וכמ"ש הבאר היטב בס"פ פא ס"ק כ: "ומכל מקום יש ליזהר שלא לאכול דבש בלא סינון תחילה וכן היה נוהג פרי חדש").

והנה לאחר שחוו"ד בזה רוב הרבנים ומו"צ דפה בארא פארק ופסקו שחייבים לסנן המים, ונצטרפו לזה עוד רבנים משכונות שמתגוררים בהם יראים ושלמים שבדקו וגם במקומם נתגלו עתה השרצים, הנה לאחרונה ביום א' פרשת נצו"י כתב בזה הרה"ג מהר"ד פיינשטיין שליט"א (בהגר"מ בעל האג"מ זיע"א) וז"ל למסקנא: כיון דנמצאים שרצים אלו בהרבה שכונות בנוא יארק ומצויים הרבה שם, עכ"פ הוי כדין מיעוט המצוי בכל העיר, וצריך לסנן המים, ולכן אע"ג דלא שוה המציאות בזה בכל מקום ובכל זמן מ"מ יש ריעותא בכל המים, ולכן בכל השכונות שנמצאים בהן שרצים אלו חובה לסנן המים, ואסור לשתותם או לבשל בהם בלי סינון והשומר נפשו ירחק מזה מאד. עכ"ל. ולדבריו הסכימו בחתימת ידם הפוסקים המפורסמים מארה"ק הרה"ג מהרי"ש אלישיב והרה"ג מהרח"פ שיינבערג שליט"א.

הנה מעתה כל היראים ושלמים מכל החוגים מקפידים בזה מאד, וכל המסעדות הכשרות (וגם המסעדות שתחת השגחת אלו הארגוני הכשרות שהשגחתם אינה בקפידא כ"כ אלא באופנים שמזכים כמה שיותר מאחב"י באכילת כשר) כולן מפרסמים שמסננים המים, וכמה גדול הלימוד זכות בזה על אחב"י דכאן מכל החוגים וכו' שרובם ככולם קיבלו על עצמם דברי חכמים ותקנתם, הנה בזה נזכה כולנו לשמירה מהשי"ת, ובפרט כאן בארצות הברית דאמריקא שנשמעו חששות שהטעראריסט"ן כוונתם להרעיל המים, השם ישמרנו, וכמ"ש באור החיים הק' בפרשת שמיני על פסוק אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ וגומר, וזלה"ק: עוד ירמוז שבאמצעות שמירת מצוה זו לא ישלטו עכו"ם בעם בני ישראל, עכו"ם יקראו שרצים ושקצים הרומשים על הארץ. עכל"ק. ונזכה לראות ב"ב בביאת בר נפלי שיקים סוכת דוד, אשר השם עמו שהלכה כמותו בכל מקום, בשוב השם שבות עמו אכיה"ר.